

Бирик Д.Д.

Старший викладач кафедри теорії та технології соціальної роботи НПУ імені М.П. Драгоманова, здобувач PhD, науковий співробітник лабораторії соціальної педагогіки Інституту проблем виховання НАПН України

СОЦІАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Анотація: Автор розкриває актуальність значення освітнього простору, у якому особистість в умовах університетської освіти усвідомлювала б свою суспільну значущість через розкриття можливостей та прагнення до розвитку лідерського потенціалу, до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації та досягнення життєвого успіху.

Ключові слова: освітній простір, соціальне лідерство, формування, чинник.

Процеси державотворення, які відбуваються в Україні сьогодні, спричинили істотні перетворення в системі освіти. Сучасна ситуація в Україні характерна надшвидкою зміною усталених традицій, норм, цінностей, технологій, новими викликами та перспективами розбудови освітнього простору. Особливо гостро постає проблема соціального лідерства у контексті формування освітнього простору. Тому орієнтування формального та неформального навчання на розвиток лідерських компетенцій особистості засвідчить прогресивні тенденції організації освітнього простору.

Тому постала проблема про формування концепції освітнього середовища, як чинника соціального лідерства, який виникає як один з підходів до трансформації освіти.

Освітній простір повинен сформувати розвинуту особистість з високим рівнем готовності до певних видів діяльності. Необхідність навчити особистість учитися все життя, враховують моделюючи освітнє середовище, оскільки потрібно закладати підвалини креативного мислення, активної самостійної творчої роботи і на цій основі поступово переходити до самоосвітнього навчання, за якого відбувається самовдосконалення та самовираження, формування особистості з гнучким розумом, розвинутими потребами до подальшого пізнання та самостійних дій, певними навичками та творчими здібностями [5].

У зв'язку з цим акценти переносяться на особистість як суб'єкт навчальної діяльності, тим самим змінюючи стратегії управління процесом навчання та виховання. Зробити процес виховання більш прогнозованим та ефективним можливо, якщо враховувати виховні інваріанти, які запропонував І. Д. Бех, а саме: інваріант перший – формування у суб'єкта здібності і бажання усвідомлювати себе як особистість; інваріант другий – культивування цінності іншої людини; інваріант третій – формування образу «хорошого іншого»; інваріант четвертий – використання «ефекту генерації» у виховному процесі; інваріант п'ятий – використання ефекту присутності у виховному процесі [1].

Процес виховання безсумнівно, відображає загальнопедагогічні принципи виховання, такі як студентоцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Навчально-виховний процес студентів має характеризуватися творчим підходом до його організації та враховувати, передусім, специфіку освітнього простору, який має стати для студентів “школою саморозвитку, самоуправління, самодисципліни, свідомої відповідальності, співробітництва й творчості викладача й студента” [3].

Освітнє середовище як феномен, що характеризується певним впливом на розвиток суб'єктів навчальної діяльності, за переконанням І.Б. Савельчук [4] визначається системністю взаємозв'язків та взаємовідносин суб'єктів, сукупністю застосування традиційних та інноваційних технологій навчання, характером взаємодії з партнерськими організаціями, іншими закладами. Безперечно, що саме соціальне лідерство дозволить не тільки вплинути на удосконалення освітнього простору, а й розширити та доповнити велику кількість різноманітних лідерських шкіл, лідерських програм для дітей, підлітків та студентської молоді.

Зауважимо, що сучасне суспільство очікує від студентського лідерського руху великих змін. Соціальне лідерство все більше стає бажаною соціальною та особистісною цінністю, яка повинна засвідчити розвиток лідерського потенціалу та виступити окремим напрямом глобального світового значення для формування нового покоління соціальних лідерів. Соціально активна та соціально згуртована студентська молодь має бути здатною змінюватися, а також й бути здатною змінювати освітнє середовище, свою країну та весь навколишній світ.

На удосконалення освітнього простору шляхом активізації лідерського потенціалу майбутніх соціальних працівників можуть вплинути наступні умови [2]:

- ✓ активізація соціальної позиції студентів щодо їх участі у освітньо-виховній діяльності та науково-дослідницькій діяльності.
- ✓ сприяння розширенню змісту навчання та методів й форм викладання дисциплін соціального спрямування.
- ✓ розширення змісту соціально-проектної діяльності студентів.
- ✓ спрямування результатів освітніх програм навчальних дисциплін з соціальної роботи на забезпечення лідерського світогляду, розвитку соціальної позиції, особистісно-професійних якостей, морально-етичних цінностей та інших компетентностей.

На нашу думку, особливу увагу, доцільно звернути, що молодь є важливим гравцем в реалізації та впровадженні соціальних студентських ініціатив. Тому, ми будемо реалізовувати їх за допомогою наступних інструментів, а саме:

- обізнаність - покращення інформаційно-просвітницької діяльності серед студентства та прогресивної молоді щодо можливостей волонтерського та лідерського руху;
- дії та заходи - створення умов для волонтерської діяльності студентів-лідерів на університетському та місцевому рівнях;
- інновації - як розбудова соціального лідерства та впровадження інновацій;
- партнерство - обмін досвідом та співпраця з студентським волонтерським рухом Університетів-партнерів.

Тому ми вважаємо, що ініціатива розбудова соціального лідерства та інновацій вимагає інтегрування передових управлінських знань з навичками високорозвинених лідерських якостей, в результаті чого ми отримуємо можливість впливу на особистість студентів, громаду та суспільство.

Студенти не можуть бути байдужими до всього, що відбувається, тому що несуть відповідальність за позитивну роль у формуванні майбутнього своєї країни, оскільки є обізнаними щодо активізації власного лідерського потенціалу та активної участі у вирішенні освітніх та соціальних проблем.

Таким чином, соціальне лідерство в умовах університетської освіти є чинником формування освітнього простору, у якому розкриваються можливості, виникає прагнення до розвитку лідерського потенціалу, до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації та досягнення життєвого успіху.

Література

1. Бех І. Д. Нова методологія виховання підростаючої особистості / І. Д. Бех // Педагогіка. – 2004. – С. 88-94.
2. Биби́к Д. Д. Школа соціального лідерства як інтерактивна форма роботи з майбутніми соціальними працівниками в умовах ВНЗ / Д. Д. Биби́к // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. - Вип. 24 (2 том). - С. 180-188
3. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд.– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 399 с
4. Савельчук І.Б. Соціально-педагогічне середовище навчально-професійних студій як чинник формування інноваційного потенціалу майбутніх соціальних працівників / І. Б. Савельчук // Освітологічний дискурс. - 2015. - № 1. - С. 204-214
5. Приходченко К.І. Творче освітньо-виховне середовище: теоретичний і практичний концепти : монографія / К.І. Приходченко. – Донецьк : Вид-во “Ноулідж” (донецьке відділення), 2011. – 382 с